

Informace z kontrolní akce NKÚ č. 13/16

Majetek, s nímž má právo hospodařit státní podnik

Řízení letového provozu České republiky

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2013 pod číslem 13/16. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. Ing. Jiří Kalivoda.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření státního podniku s majetkem státu.

Kontrola byla prováděna v době od dubna 2013 do ledna 2014. Kontrolovaným obdobím byly roky 2011 a 2012, v případě věcných souvislostí i období předchozí a období do ukončení kontroly.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo dopravy (dále také „MD“),

Řízení letového provozu České republiky, státní podnik, Jeneč (dále také „ŘLP“).

I. Úvod

Ministerstvo dopravy bylo zřízeno na základě kompetenčního zákona¹. Je ústředním orgánem státní správy ve věcech dopravy a zodpovídá za tvorbu státní politiky v oblasti dopravy a v rozsahu své působnosti za její uskutečňování. MD je organizační složkou státu a účetní jednotkou. MD vykonává podle zákona o státním podniku² funkci zakladatele státního podniku ŘLP. Povinnosti zakladatele spočívají zejména³:

- ve vydání zakládací listiny a statutu státního podniku;
- v uplatňování práv a povinností zakladatele, jimiž jsou zejména:
 - jmenování a odvolání ředitele a členů dozorčí rady,
 - schválení jednacího řádu dozorčí rady,
 - požadování informací o hospodářské činnosti a stavu majetku podniku a kontrola a ověřování těchto informací,
 - kontrola, zda potřeby státu, které podnik svou podnikatelskou činností zabezpečuje, jsou zajišťovány účelně a hospodárně.

Řízení letového provozu České republiky, státní podnik, vznikl ke dni 1. ledna 1995⁴.

Základním právním předpisem, kterým se kontrolovaný státní podnik řídí, je zákon o státním podniku a dále statut státního podniku Řízení letového provozu České republiky⁵ (dále také „Statut“).

¹ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

² Ustanovení § 3 odst. 1 a 2 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů.

³ Ustanovení § 15 zákona č. 77/1997 Sb.

⁴ Zapsán v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl A, vložka 10771, s identifikačním číslem 49710371, den zápisu 1. 1. 1995, na základě zakládací listiny vydané rozhodnutím ministra dopravy a spojů ze dne 28. 12. 1994 čj. 4283/94-KM (zákon č. 111/1990 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů); zakládací listina byla přizpůsobena novým zákonným podmínkám dne 12. 12. 1997 pod čj. 3455/1997 – KM (zákon č. 77/1997 Sb., účinný od 1. 7. 1997).

⁵ Statut státního podniku Řízení letového provozu České republiky čj. 638/2004-410-PRIV ze dne 21. 9. 2004.

Státní podniky jsou zřizovány k uspokojování významných celospolečenských strategických nebo veřejně prospěšných zájmů.⁶

Hlavním úkolem ŘLP je podílet se na zajištění bezpečných, nákladově efektivních a dlouhodobě udržitelných letových navigačních služeb v prostředí vytvářejících se funkčních bloků vzdušného prostoru, které naplní očekávání všech uživatelů z pohledu dnešní a budoucí poptávky v dynamicky se rozvíjejícím prostředí letecké dopravy jak na národní úrovni, tak v kontextu vývoje *Air Traffic Management* (dále také „ATM“)⁷ v Evropě.

Hlavní předmět podnikání státního podniku ŘLP tvoří zejména:

- poskytování letových provozních služeb ve vzdušném prostoru České republiky a na letištích Praha-Ruzyně, Brno-Tuřany, Ostrava-Mošnov, Karlovy Vary;
- řízení toku letového provozu;
- organizace a řízení využívání vzdušného prostoru;
- poskytování pátrací a záchranné služby;
- poskytování letecké informační služby;
- zajištění provozu a údržby infrastruktury pro poskytování služeb;
- organizace a zajištění odborného výcviku a vzdělávání pro zaměstnance ŘLP v letecké škole;
- letecké práce a další letecké činnosti.

ŘLP je účetní jednotkou ve smyslu zákona o účetnictví⁸ a veřejným zadavatelem dle zákona o veřejných zakázkách⁹.

Samostatným nákladovým střediskem státního podniku je Letecká škola ŘLP¹⁰ (od roku 2009 působí pod obchodní značkou Czech Air Navigation Institute), která nabízí standardizované kurzy pro výcvik personálu letových navigačních služeb a létajícího personálu. K 1. říjnu 2012 se ŘLP stalo 100% vlastníkem společnosti Czech Airlines Training Centre, s.r.o., přičemž touto akvizicí získal státní podnik možnost poskytovat komplexní nabídku výcviku a výuky veškerého licencovaného personálu v civilním letectví.

V roce 2011 vstoupil státní podnik ŘLP ve formě 20% obchodního podílu do španělské společnosti s ručením omezeným Servicios Aeronáuticos, Control y Navegación S.L. (dále také „SAERCO“).¹¹ ŘLP provádí pro SAERCO výcvik řídicích letového provozu pro letiště, kde poskytuje letové provozní služby.

Pozn.: Všechny právní předpisy jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

⁶ Ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb.

⁷ ATM – Air Traffic Management (Uspořádání letového provozu).

⁸ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Letecká škola ŘLP je vzdělávací instituce akreditovaná Úřadem pro civilní letectví České republiky (dále také „ÚCL“).

¹¹ S ohledem na liberalizaci trhu v oblasti poskytování letových provozních služeb si ŘLP vytyčilo jako jednu ze svých priorit další rozšiřování komerčních aktivit, a to zejména poskytování konzultačních služeb v oblasti ATM a dále poskytování letových provozních služeb v zahraničí.

II. Skutečnosti zjištěné při kontrole

MD jako ústřední orgán státní správy má zpracovávat koncepci letecké dopravy.¹² Tato koncepce je důležitá pro stanovení strategie a koncepce rozvoje státního podniku ŘLP. V základním strategickém dokumentu MD *Dopravní politika České republiky pro léta 2005–2013* není koncepce letectví zahrnuta. MD sdělilo, že připravuje zadání zakázky *Koncepce letecké dopravy pro léta 2014–2020*, tedy dokumentu, se kterým je již počítáno v nové *Dopravní politice pro léta 2014–2020*. **V kontrolovaném období MD nemělo zpracovanou koncepci letecké dopravy.**

MD jako zakladatel státního podniku ŘLP neurčilo na roky 2011 až 2012 zásadní otázky koncepce rozvoje podniku. MD k tomu sdělilo, že poskytovatel letových navigačních služeb, kterým je ŘLP, má úkoly a povinnosti vyplývající z evropských předpisů.

1. Zakládací listina, obchodní rejstřík, statut a sestavení účetní závěrky

Zakládací listina státního podniku ŘLP (dále také „ZL“) včetně jejích dodatků obsahovala v kontrolovaném období náležitosti dle zákona o státním podniku¹³.

V obchodním rejstříku (dále také „OR“) byly uvedeny veškeré zákonem stanovené údaje.¹⁴ Státní podnik v kontrolovaném období dále vkládal do sbírky listin OR další doklady, které stanoví příslušný právní předpis¹⁵.

Statut obsahoval náležitosti dle zákona o státním podniku¹⁵, dále obsahoval zejména ustanovení o vzniku podniku, o předmětu podnikání, o zařazení státního podniku do evropské struktury řízení letového provozu apod.

Kontrolou souladu ZL a Statutu bylo zjištěno, že MD jako zakladatel státního podniku ve Statutu:

- neuvedlo úplný předmět podnikání uvedený v zakládací listině (např. činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence a rozšíření o letecké práce a další);
- neprovedlo úpravu textu po změně předmětu podnikání (např. údržba, modifikace a konstrukční změny letecké techniky na předmět podnikání výroba, vývoj, projektování, zkoušky, instalace, údržba, opravy, modifikace a konstrukční změny letadel, motorů letadel, vrtulí, letadlových částí).

Dále zakladatel nezměnil Statut státního podniku, jak mu bylo uloženo usnesením vlády ČR k usměrňování podniků při jejich rozhodování o poskytnutí sponzorských darů¹⁶; MD tím nedodrželo ustanovení § 21 kompetenčního zákona¹⁷.

¹² Ustanovení § 22 zákona č. 2/1969 Sb. uvádí: „... Zpracovávají koncepcce rozvoje svěřených odvětví a řešení stěžejních otázek ...“.

¹³ Ustanovení § 4 zákona č. 77/1997 Sb.

¹⁴ Ustanovení § 35 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. U státních podniků se do obchodního rejstříku dle ustanovení § 36 písm. f) navíc zapisuje zakladatel, výše kmenového jmění, minimální výše kmenového jmění, kterou je státní podnik povinen zachovávat, a určený majetek. Dále dle ustanovení § 38i obsahuje sbírka listin OR výroční zprávy, účetní závěrky atd.

¹⁵ Ustanovení § 15 písm. f) zákona č. 77/1997 Sb.

¹⁶ Usnesení vlády ČR ze dne 9. prosince 1998 č. 816, *k návrhu usměrňování státních podniků a obchodních společností s většinou účastí státu při jejich rozhodování o poskytnutí sponzorských darů*, ukládá v části II. mj. členům vlády, kteří jsou v čele ministerstev, jež plní vůči státním podnikům funkci zakladatele: „a) změnit statuty státních podniků tak, že rozhodne-li se státní podnik poskytnout sponzorský dar, je povinen jej poskytnout jen k účelům stanoveným vládou na příslušný rok“.

¹⁷ Ustanovení § 21 zákona č. 2/1969 Sb. uvádí: „Ministerstva se ve veškeré své činnosti řídí ústavními a ostatními zákony a usneseními vlády.“

ŘLP nepostupovalo v souladu s vyhláškou¹⁸ k zákonu o účetnictví tím, že neuvedlo v účetní závěrce za rok 2011 ani za rok 2012 informace o celkových nákladech na odměny pro auditorskou společnost za účetní období. Tyto údaje neuvedlo ŘLP ani v příloze konsolidované účetní závěrky za rok 2012.

2. Orgány státního podniku ŘLP

Dle zákona o státním podniku¹⁹ jsou orgány státního podniku ředitel a dozorčí rada.

2.1 Ředitel

V čele státního podniku ŘLP stojí generální ředitel (dále také „GŘ“), který je statutárním orgánem, řídí činnost podniku a rozhoduje o všech náležitostech, pokud nejsou zákonem vyhrazeny do působnosti zakladatele. GŘ jmenuje a odvolává ministr dopravy. V souvislosti se jmenováním ředitele byly v roce 2007 mezi ním a státním podnikem sjednány podrobné pracovní podmínky včetně mzdových podmínek (zaručená mzda a stanovení ukazatelů pro výplatu nezaručené části mzdy), které byly uvedeny v manažerské smlouvě.

MD (jako zakladatel) sdělilo NKÚ, že tuto manažerskou smlouvu nemá v držení. Pro roky 2011 a 2012 zakladatel nestanovil ukazatele pro výplatu nezaručené části mzdy GŘ. Za rok 2011 byla GŘ vyplacena nezaručená část mzdy formou odměny za dosažení hospodářského výsledku a za plnění mimořádných a významných pracovních úkolů. Za rok 2012 nebyla GŘ do doby ukončení kontroly NKÚ ze strany MD přiznána nezaručená část mzdy ani odměna.

2.2 Dozorčí rada

Činnost a složení dozorčí rady „dále také „DR“) upravuje zákon o státním podniku²⁰. Dále je činnost DR upravena Statutem⁵ a jednacím řádem dozorčí rady²¹. DR má šest členů, z nichž zakladatel jmenuje čtyři.

Dozorčí rada státního podniku zejména:

- schvaluje v rozsahu, který určí zakladatel, zásadní otázky koncepce rozvoje podniku a nakládání s majetkem státu svěřeným státnímu podniku;
- projednává výroční zprávu, roční finanční plán, výsledky hospodaření, přezkoumává roční účetní závěrku podniku a návrh na rozdělení použitelného zisku;
- dohlíží na hospodaření podniku a výkon působnosti ředitele státního podniku.

Kontrolou bylo zjištěno, že státní podnik v kontrolovaném období nepředložil dozorčí radě k projednání výroční zprávu v rozsahu, který stanoví zákon o účetnictví²². Dozorčí rada ŘLP proto neprojednala výroční zprávy státního podniku za roky 2010 až 2012, jak ukládá ustanovení § 13 odst. 1 písm. b) zákona o státním podniku. Zástupci zakladatele v DR na tuto skutečnost neupozornili.

MD jako zakladatel státního podniku neschválilo za roky 2010 až 2012 výroční zprávy ŘLP, jak mu ukládá ustanovení § 15 písm. i) zákona o státním podniku.

¹⁸ Ustanovení § 39 odst. 11 vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.

¹⁹ Ustanovení § 11 zákona č. 77/1997 Sb.

²⁰ Ustanovení § 13 zákona č. 77/1997 Sb.

²¹ Jednací řád dozorčí rady ŘLP, s. p., schválený zakladatelem, platný a účinný dnem 31. 3. 1998.

²² Ustanovení § 21 zákona č. 563/1991 Sb.

Kontrolou bylo dále zjištěno, že MD nezareagovalo včas na nečinnost člena DR jmenovaného za zakladatele; tento člen se po dobu výkonu funkce²³ v kontrolovaném období zúčastnil pouze prvního jednání DR ze sedmi, přestože byl povinen hájit zájmy státu a dle ustanovení § 13 odst. 7 zákona o státním podniku vykonávat svoji působnost s náležitou péčí.

Zakladatel stanovil v zakládací listině a v jednacím řádu pětileté funkční období členů DR. V rozporu s tím MD ponechalo jednoho člena DR jmenovaného za zakladatele ve funkci déle než pět let. V době ukončení kontroly byl ve funkci člena DR oproti stanovenému funkčnímu období o 1,5 roku déle.

3. Majetek státního podniku a nakládání s ním

3.1 Určený majetek

Majetek, se kterým státní podnik vykonává svou podnikatelskou činnost, je majetkem státu.²⁴ Státní podnik s ním má právo hospodařit. Tento majetek se rozděluje na dvě kategorie, a to na tzv. určený majetek a ostatní majetek.

Určený majetek státního podniku ŘLP je specifikován v příloze zakládací listiny. Dle zákona o státním podniku²⁵ může s určeným majetkem podnik nakládat pouze se schválením zakladatele.

Pro nakládání s určeným majetkem vydalo MD v roce 2010 pravidla a vedlo evidenci souhlasů, které vydalo státnímu podniku ŘLP k nakládání s tímto majetkem.

Kontrolou bylo zjištěno, že ŘLP v kontrolovaném období v jednom případě nepožádalo o souhlas zakladatele k užívání určeného majetku (stravovacího zařízení v budově IATCC) třetí osobou. Zástupci zakladatele v dozorčí radě, kteří byli informováni o realizaci veřejné zakázky na poskytování komplexních služeb stravování, na povinnost ŘLP požádat o souhlas zakladatele k nakládání s určeným majetkem neupozornili.

S účinností od 1. ledna 2012 došlo k rozšíření určeného majetku státního podniku o dvě letadla, která byla na ŘLP převedena z Úřadu pro civilní letectví České republiky. Dle sdělení MD byla převedena činnost měřicí flotily z ÚCL na ŘLP zejména z důvodu úsporných opatření ve státním rozpočtu. V důsledku převedení výše uvedených letadel vzrostly státnímu podniku ŘLP náklady za rok 2012 o 38 773 tis. Kč. ŘLP využívalo převedená letadla mj. pro potřeby letové kalibrace, k přeletům a výcviku pilotů.

3.2 Veřejné zakázky

Kontrolou bylo prověřeno celkem 12 provedených zadávacích řízení. Druh zadávacího řízení vycházel ve všech případech z předpokládané hodnoty jednotlivých veřejných zakázek. V této oblasti nebyly zjištěny nedostatky.

3.3 Správa a vymáhání pohledávek

Pohledávky vzniklé poskytnutím traťových služeb jsou fakturovány, vybírány a vymáhány Ústřední kanceláří letových poplatků (CRCO) při agentuře EUROCONTROL se sídlem v Bruselu na základě *Multilaterální dohody o letových poplatcích*. Ostatní pohledávky spravoval a vymáhal státní podnik ŘLP sám.

²³ Funkční období člena dozorčí rady trvalo od 30. 11. 2010 do 21. 6. 2012.

²⁴ Ustanovení § 2 odst. 1 a 2 zákona č. 77/1997 Sb.

²⁵ Ustanovení § 17 odst. 2 zákona č. 77/1997 Sb.

Na vybraném vzorku pohledávek po lhůtě splatnosti bylo ověřeno, že státní podnik měl své pohledávky správně zachyceny v účetnictví, řádně a včas upomínal o jejich zaplacení a měl je náležitě zajištěny. Vymáhal pohledávky u soudu a přihlašoval je do insolvenčního či konkurzního řízení.

4. Peněžní prostředky poskytnuté státnímu podniku ze státního rozpočtu

V letech 2011 a 2012 vyplatilo MD státnímu podniku ŘLP ze státního rozpočtu peněžní prostředky na kompenzaci nákladů vzniklých v souvislosti s poskytováním letových provozních služeb letům ve vzdušném prostoru ČR osvobozených od zpoplatnění. MD poskytlo tyto dotace v návaznosti na nařízení Evropské komise²⁶ a na základě usnesení vlády ČR²⁷. Jiné prostředky ze státního rozpočtu v uvedeném období ŘLP nečerpal.

Výše nákladů na letové provozní služby (dále také „LPS“) poskytované letům osvobozené od zpoplatnění vycházely z prognózy vývoje letového provozu na následující rok a z kalkulace jednotkových cen LPS. Předpokládaný objem nákladů na LPS předkládalo ŘLP zakladateli, který jej odsouhlasil a nárokoval ze státního rozpočtu.

Tabulka č. 1 – Výše celkových nákladů ŘLP a kompenzace MD za LPS poskytnuté letům osvobozené od zpoplatnění (v tis. Kč)

Ukazatel	2011	2012
Skutečné náklady na LPS za lety osvobozené od zpoplatnění	84 560	73 714
Kompenzace poskytnutá MD	50 350	10 000
Rozdíl mezi skutečnými náklady a poskytnutou kompenzací	34 210	63 714

Zdroj: MD – dokument *Finanční vypořádání kompenzace ŘLP*, informace MD ze dne 5. 9. 2013.

Náklady spojené s poskytováním letových provozních služeb letům osvobozených od zpoplatnění pro příslušný rok MD neuhradilo ze státního rozpočtu v celkové výši, jak stanovila vláda ČR svým usnesením²⁷. Rozdíl mezi skutečnou výší nákladů a poskytnutou dotací hradil státní podnik ŘLP ze svých prostředků. V roce 2011 to představovalo cca 40 % a v roce 2012 cca 86 % těchto nákladů, tj. za roky 2011 a 2012 celkem cca 97 924 tis. Kč (viz tabulka č. 1). Tento rozdíl ovlivnil výsledek hospodaření státního podniku v kontrolovaném období.

5. Výsledky hospodaření a vybrané finanční ukazatele státního podniku ŘLP

5.1 Výsledky hospodaření

Výsledkem hospodaření ŘLP byl ve sledovaném období zisk, kterého bylo dosaženo zejména nárůstem objemu letecké dopravy, zvyšujícími se výnosy z komerčních aktivit a úsporami některých nákladů (viz násl. tabulka č. 2).

²⁶ Nařízení Komise (ES) č. 1794/2006, kterým se stanoví společný systém poplatků za letové navigační služby.

²⁷ Usnesení vlády ČR ze dne 2. 11. 2005 č. 1404, k úhradě poplatků vybíraných za letové provozní služby poskytované ve vzdušném prostoru České republiky:

„...II. souhlasí s úhradou nákladů spojených s poskytováním letových provozních služeb letům osvobozených od zpoplatnění ve vzdušném prostoru České republiky ze státního rozpočtu České republiky, a to od roku 2008 podle varianty 1, uvedené v části III. materiálu č.j. 1666/05;

III. ukládá ... úhradu nákladů spojených s poskytováním letových provozních služeb letům osvobozených od zpoplatnění ze státního rozpočtu České republiky.“

Ustanovení části III. materiálu č. j. 1666/05 stanoví: „Předmětné náklady v celkové výši odpovídající objemu poskytovaných LPS pro příslušný rok uhradit ... bez ohledu na typ poskytované výjimky.“

Tabulka č. 2 – Výsledky hospodaření ŘLP za roky 2008–2012**(v tis. Kč)**

	2008	2009	2010	2011	2012
Provozní výsledek hospodaření	234 443	123 523	182 601	239 542	348 798
Finanční výsledek hospodaření	-119 075	77	20 577	41 114	-12 459
Výsledek hospodaření před zdaněním	115 368	123 600	203 178	280 656	336 339
Daň z příjmů za běžnou činnost	26 381	26 036	46 249	81 013	99 465
- z toho: splatná	0	9 263	45 091	81 922	62 871
odložená	26 381	16 773	1 158	-909	36 594
Výsledek hospodaření za účetní období	88 987	97 564	156 929	199 643	236 874

Zdroj: účetní závěrky ŘLP za roky 2008, 2009, 2010, 2011 a 2012.

Na základě zakladatelem schválených ročních účetních závěrek ŘLP za roky 2010 až 2012 rozdělil státní podnik ŘLP zisk po zdanění do příslušných fondů (viz násl. tabulka č. 3).

Tabulka č. 3 – Rozdělení zisku po zdanění na základě výsledku hospodaření ŘLP**(v tis. Kč)**

	Za rok 2010	Za rok 2011	Za rok 2012
Výsledek hospodaření běžného účetního období (zisk po zdanění)	156 929	199 643	236 874
Příděl - fond kulturních a sociálních potřeb	46 102	52 237	52 580
- fond ostatních sociálních výdajů	5 000	8 600	8 000
- fond rozvoje	100 000	118 400	156 000
- rezervní fond	5 827	20 406	20 294

Zdroj: účetní závěrky ŘLP za roky 2010, 2011 a 2012.

5.2 Finanční analýza

Finanční analýza hospodaření ŘLP vychází z údajů v základních účetních výkazech, tj. v rozvaze, výkazu zisku a ztráty a ve výkazu o peněžních tocích státního podniku za roky 2008 až 2012 (viz násl. tabulka č. 4).

Tabulka č. 4 – Finanční analýza hospodaření ŘLP**(v tis. Kč)**

	2008	2009	2010	2011	2012
Celková aktiva ²⁸	4 654 953	4 487 697	4 668 493	4 947 820	5 251 179
Přírůstek celkových aktiv	-	-167 256	180 796	279 327	303 359
Celkový obrát ²⁹	3 109 929	2 895 662	3 131 733	3 213 876	3 163 480
Denní tržby ³⁰	8 520	7 933	8 580	8 805	8 667

Zdroj: účetní závěrky ŘLP za roky 2008, 2009, 2010, 2011 a 2012.

V roce 2012 zaznamenal státní podnik největší přírůstek celkových aktiv ve výši 303 359 tis. Kč, který byl ovlivněn především zvýšením hodnoty dlouhodobého nehmotného majetku, resp. softwaru, a zvýšením hodnoty dlouhodobého finančního majetku (tzn. nákupem 100% obchodního podílu společnosti Czech Airlines Training Centre, s.r.o.). V roce 2012 činil celkový obrát státního podniku 3 163 480 tis. Kč. Oproti roku 2011 došlo k poklesu o 50 396 tis. Kč; příčinou byl zejména meziroční propad v poskytování letištních služeb. Denní tržby státního podniku se ve sledovaném období pohybovaly od 7 933 tis. Kč do 8 805 tis. Kč.

²⁸ Celková aktiva = suma celkových aktiv, resp. pasiv podniku.

²⁹ Celkový obrát = suma celkových ročních tržeb podniku.

³⁰ Denní tržby = suma celkových ročních tržeb podniku vydělená 365 dny.

Tabulka č. 5 – Vybrané ukazatele finanční analýzy ŘLP

	2008	2009	2010	2011	2012
Ukazatele platební schopnosti					
Provozní kapitál ³¹ (v tis. Kč)	576 867	592 497	891 348	1 235 081	1 189 934
Solventnost ³²	2,52	3,19	4,40	5,32	5,59
Ukazatele struktury zdrojů					
Finanční nezávislost ³³ (v %)	87,36	91,03	89,63	87,39	89,92
Celková zadluženost ³⁴ (v %)	12,64	8,96	10,37	12,61	10,07
Podkapitalizace ³⁵	1,12	1,18	1,23	1,31	1,28
Ukazatele ziskovosti					
Výnosnost celkového kapitálu ³⁶ (v %)	1,91	2,17	3,36	4,03	4,51
Výnosnost vlastního jmění ³⁷ (v %)	2,19	2,39	3,75	4,62	5,02
Zisková marže ³⁸ (v %)	2,86	3,37	5,01	6,21	7,49
Ukazatele ekonomické aktivity					
Doba obratu pohledávek ³⁹ (dny)	74,95	68,19	68,16	69,99	67,43
Doba obratu krátkodobých závazků ⁴⁰ (dny)	44,65	34,04	30,54	32,47	29,89
Obrat celkového kapitálu ⁴¹	0,67	0,65	0,67	0,65	0,60

Zdroj: účetní závěrky ŘLP za roky 2008, 2009, 2010, 2011 a 2012.

Ukazatele platební schopnosti hodnotí schopnost podniku splácet své závazky. Provozní kapitál představuje rozdíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků, jedná se tedy o volné zdroje k financování provozní činnosti. V letech 2008–2011 docházelo u tohoto ukazatele k rostoucímu trendu, kdy si podnik zvyšoval své disponibilní finanční zdroje. Nejvyšší hodnotu provozního kapitálu zaznamenal podnik v roce 2011, přičemž tato skutečnost byla ovlivněna rapidním meziročním zvýšením peněžních prostředků na bankovních účtech téměř o 336 mil. Kč. Příjmy státního podniku z obchodního styku převyšují výdaje spojené s úhradou závazků vůči dodavatelům. Ukazatel solventnosti vyjadřuje poměr oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Ukazatel solventnosti státního podniku zaznamenal ve sledovaném pětiletém období svou nejvyšší hranici 5,59 Kč oběžných aktiv na 1 Kč krátkodobých závazků v roce 2012.

Ukazatele struktury zdrojů se zabývají vztahem mezi vlastními a cizími zdroji. V roce 2012 činil podíl vlastního kapitálu státního podniku téměř 90 % na celkovém kapitálu. Ukazatel celkové zadluženosti představuje podíl cizích zdrojů na celkovém kapitálu. Ukazatel celkové zadluženosti státního podniku se po celé pětileté období pohyboval v intervalu od 8,96 do 12,64 %, zaznamenal tedy pouze mírné výkyvy max. o 4 %. Dosažené nízké hodnoty v letech 2008–2012 lze považovat za pozitivní, neboť je to známka stability podniku. Ukazatel podkapitalizace vyjadřuje, jak je stálá část majetku podniku kryta dlouhodobými zdroji. Hodnota tohoto ukazatele se ve sledovaném pětiletém období pohybovala v rozmezí 1,12 až 1,31. V roce 2012 činila hodnota ukazatele podkapitalizace 1,28.

³¹ Provozní kapitál = oběžná aktiva – krátkodobé závazky.

³² Solventnost = oběžná aktiva / krátkodobé závazky.

³³ Finanční nezávislost = vlastní kapitál / celková aktiva, resp. pasiva.

³⁴ Celková zadluženost = cizí zdroje / celková aktiva, resp. pasiva.

³⁵ Podkapitalizace = (dlouhodobé závazky + vlastní kapitál) / stálá aktiva.

³⁶ Výnosnost celkového kapitálu = výsledek hospodaření za účetní období po zdanění / celková aktiva, resp. pasiva.

³⁷ Výnosnost vlastního jmění = výsledek hospodaření za účetní období po zdanění / vlastní kapitál.

³⁸ Zisková marže = výsledek hospodaření za účetní období po zdanění / celkové roční tržby.

³⁹ Doba obratu pohledávek = celkové pohledávky / denní tržby.

⁴⁰ Doba obratu krátkodobých závazků = krátkodobé závazky / denní tržby.

⁴¹ Obrat celkového kapitálu = roční tržby / celkový kapitál.

Ukazatele ziskovosti poměřují zisk dosažený podnikem s velikostí zdrojů, které byly k dosažení zisku použity. Ziskovost je pro podnik klíčovým ukazatelem. Ukazatel výnosnosti celkového kapitálu dosáhl nejvyšší hodnoty v roce 2012, a to ve výši 4,51 %. Oproti roku 2008, kdy hodnota ukazatele činila pouze 1,91 %, se tedy jedná o poměrně velký nárůst. Ukazatel výnosnosti vlastního jmění určuje celkovou výnosnost vlastního kapitálu. Ve vývoji tohoto ukazatele lze v letech 2008–2012 sledovat rostoucí trend, důvodem byl rostoucí zisk státního podniku, zároveň však také docházelo k navyšování podílu vlastního kapitálu na kapitálu celkovém. Za sledované pětileté období dokázal podnik vyprodukovat min. 2,19 % a max. 5,02 % zisku na 1 Kč vlastního kapitálu. Ukazatel ziskové marže vyjadřuje schopnost podniku dosahovat zisku při dané úrovni tržeb. V kontrolovaném období byla zisková marže rostoucí, v roce 2012 dosáhla výše 7,49 %.

Ukazatele ekonomické aktivity měří schopnost podniku využívat vložené finanční prostředky a měří vázanost jednotlivých složek kapitálu v určitých formách aktiv. Ukazatel doby obratu pohledávek měří průměrný počet dnů, za který podnik obdrží platbu od odběratelů. Státní podnik ŘLP vykazoval v letech 2008–2012 pouze krátkodobé pohledávky. Doba obratu pohledávek zaznamenala nejvyšší hodnotu, tj. 74 dnů, v roce 2008, v následujících letech došlo ke snížení doby obratu pohledávek na nejnižší hranici 67 dnů.

Ukazatel doby obratu krátkodobých závazků vypovídá o tom, jak rychle podnik dokáže splácet své závazky. Jedná se o platební morálku podniku vůči jeho dodavatelům. Doba obratu krátkodobých závazků se ve sledovaném období snížila ze 45 na 30 dnů.

Tabulka č. 6 – Ukazatele na bázi peněžních toků ŘLP v letech 2008–2012 (v tis. Kč)

	2008	2009	2010	2011	2012
Stav peněžních prostředků na začátku období	335 430	304 836	308 082	556 312	893 548
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	768 851	711 410	766 158	823 294	721 356
Čistý peněžní tok z investiční činnosti	-319 918	-494 867	-459 995	-425 748	-704 160
Čistý peněžní tok z finanční činnosti	-479 527	-213 297	-57 933	-60 310	-58 710
Čistá změna peněžních toků	-30 594	3 246	248 230	337 236	-41 514
Stav peněžních prostředků na konci období	304 836	308 082	556 312	893 548	852 034

Zdroj: účetní závěrky ŘLP za roky 2008, 2009, 2010, 2011 a 2012.

Cash flow (dále také „CF“) představuje reálný tok peněžních prostředků podniku za určité období. CF říká, jak podnik peněžní prostředky získal a jak byly tyto prostředky využity. CF z provozní činnosti bylo u ŘLP v letech 2008–2012 kladné, nejmenší přírůstek byl zaznamenán v roce 2009 (více než 711 mil. Kč) a největší v roce 2011 (více než 823 mil. Kč). CF z investiční činnosti bylo v letech 2008–2012 záporné, což souvisí s pořízením dlouhodobého majetku. ŘLP investuje peněžní prostředky do nákupu, rozšíření a aktualizace specifického softwaru a hardwaru pro podnikem poskytované letové a navigační služby. V roce 2011 investoval státní podnik ve formě 20% obchodního podílu do španělské společnosti s ručením omezeným SAERCO a v roce 2012 realizoval akvizici ve formě 100% podílu do společnosti Czech Airlines Training Centre, s.r.o. CF z finanční činnosti bylo v letech 2008–2012 záporné, nejvíce v roce 2008, kdy podnik ještě splácel dlouhodobý bankovní úvěr. V letech 2008 a 2009 byla výše peněžních prostředků ovlivněna splácením úvěru, kterým státní podnik financoval výstavbu Integrovaného střediska řízení letového provozu v Jenči.

Od roku 2010 podnik hospodaří bez úvěrového zatížení. Vysoký stav peněžních prostředků na konci účetního období v posledních třech letech byl ovlivněn skutečností, že státní podnik připravuje zdroje k financování realizace projektu *Neopteryx*, tj. projektu obnovy hlavního systému řízení, který nahradí stávající systém *Eurocat 2000*.

5.3 Výnosy státního podniku

Celkové výnosy ŘLP za rok 2011 oproti roku 2010 zaznamenaly nárůst, a to především z prodeje vlastních výrobků a služeb. Za rok 2012 došlo k poklesu celkových výnosů (viz násl. tabulka č. 7).

Tabulka č. 7 – Výnosy státního podniku za období 2010–2012 (v tis. Kč)

	2010	2011	2012
Celkové výnosy:	3 308 415	3 373 048	3 250 335
z toho - tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	3 130 375	3 212 001	3 160 591
- tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	1 358	1 875	2 889
- ostatní provozní výnosy	61 825	59 630	13 795
- finanční výnosy	114 857	99 542	73 060

Zdroj: účetní závěrky ŘLP za roky 2010, 2011 a 2012.

V kontrolovaném období bylo hlavním zdrojem příjmů státního podniku ŘLP poskytování letových provozních služeb (94 až 97 %). Finanční výnosy byly tvořeny především kurzovými zisky a výnosy z opčních operací (2 až 3,5 %). Ostatní provozní výnosy státního podniku představovaly zejména finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu za účelem úhrady nákladů spojených s poskytováním letových provozních služeb letům ve vzdušném prostoru České republiky, které jsou osvobozené od zpoplatnění (0,5 až 2 %).

6. Kontrola plnění opatření přijatých na základě výsledků předchozí kontrolní akce NKÚ

MD provedlo u ŘLP veřejnosprávní kontrolu naposledy v roce 2009; zjistilo při ní dílčí nedostatky u vybraných kontrolovaných oblastí. ŘLP následně přijalo opatření k nápravě. V průběhu kontroly NKÚ provedl zakladatel u ŘLP veřejnosprávní kontrolu nařízenou ministrem dopravy. Její výsledek nebyl v době ukončení kontroly NKÚ znám.

Kontrola NKÚ měla za cíl zjistit, zda MD splnilo nápravná opatření navržená na základě předchozí kontrolní akce NKÚ⁴². Doklady týkající se provedení nápravných opatření vyplývajících z usnesení vlády⁴³ se MD dle jeho sdělení nepodařilo dohledat.

Jak vyplývá ze zjištění NKÚ v rámci této kontrolní akce, MD své zakladatelské povinnosti i nadále neplnilo řádným způsobem, a to jak z hlediska formálního, tak i z hlediska věcného. MD například:

- nevypracovalo koncepci letecké dopravy, která je důležitá pro stanovení strategie a koncepce rozvoje ŘLP;
- nepodrobilo schvalovacímu procesu výroční zprávy státního podniku;
- nereagovalo včas na nečinnost svého zástupce v dozorčí radě.

⁴² Kontrolní akce č. 03/19 – *Hospodaření státních podniků s majetkem státu a prostředky státního rozpočtu v oblasti letecké dopravy* (kontrolní závěr schválen dne 20. 9. 2004 a zveřejněn v částce 4/2004 *Věstníku NKÚ*).

⁴³ Usnesení vlády ČR ze dne 12. 1. 2005 č. 50, *ke Kontrolnímu závěru NKÚ z kontrolní akce č. 03/19 Hospodaření státních podniků s majetkem státu a prostředky státního rozpočtu v oblasti letecké dopravy*.

III. Shrnutí a vyhodnocení

Řízení letového provozu ČR, s. p., je státním podnikem, který má právo hospodařit s majetkem státu a nemá vlastní majetek. Majetkové postavení a právní poměry ŘLP se řídí zákonem o státním podniku. Ministerstvo dopravy je ve vztahu ke státnímu podniku ŘLP jeho zakladatelem a má práva a povinnosti vyplývající ze zákona o státním podniku.

U ŘLP bylo prověřeno zejména plnění základních povinností při hospodaření s majetkem státu. U MD bylo prověřeno zejména využívání práv a plnění povinností zakladatele státního podniku.

Bylo zjištěno, že MD nevypracovalo koncepci letecké dopravy, jak mu ukládá kompetenční zákon.

V několika případech bylo zjištěno porušení zákona o státním podniku, např. tím, že:

- MD za roky 2010 až 2012 neschválilo výroční zprávy ŘLP;
- MD neprovedlo úpravy Statutu státního podniku;
- ŘLP v jednom případě nepožádalo zakladatele o souhlas s užíváním určeného majetku třetí osobou.

V jednom případě byl zjištěn nesoulad s vyhláškou k zákonu o účetnictví, neboť:

- ŘLP neuvedlo v účetních závěrkách některé požadované údaje.

Nedostatky zjištěné kontrolou NKÚ u ŘLP neměly negativní dopad na účelnost, hospodárnost a efektivnost hospodaření státního podniku s majetkem státu. Státní podnik ŘLP vykázal za svou hlavní činnost v kontrolovaném období zisk. Výsledek hospodaření za účetní období se v kontrolovaném období pohyboval od 199,6 mil. Kč do 236,9 mil. Kč. ŘLP zvýšilo svůj výsledek hospodaření za účetní období roku 2012 oproti roku 2011 i přesto, že došlo ke zvýšené finanční zátěži v podobě nově vzniklých nákladů zejména v souvislosti s převedením ztrátové činnosti z jiné organizace na ŘLP a dále došlo ke snížení příspěvků ze státního rozpočtu na kompenzaci nákladů vzniklých v souvislosti s poskytováním letových provozních služeb letům ve vzdušném prostoru ČR osvobozených od zpoplatnění.

Z finanční analýzy ŘLP, kterou vypracoval NKÚ, vyplynulo, že státní podnik byl finančně stabilní.

Po ukončení kontroly státní podnik ŘLP písemně oznámil, že akceptoval zjištění NKÚ a že přijal opatření k odstranění nedostatků.